SUOMEN YK-LIITTO
FINLANDS FN-FÖRBUND • UNA FINLAND

SUOMEN YK-LIITON LAUSUNTO ULKOASIAINVALIOKUNNALLE VALTIONEUVOSTON AGENDA 2030 SELONTEOSTA

4.4.2017

Muuttuvassa kansainvälisessä tilanteessa on erittäin tärkeää**, että Suomi osoittaa selkeästi sitoutuneisuutensa monenkeskiseen järjestelmään sekä rauhan rakentamiseen ja ylläpitämiseen. Yksi tapa on näyttää esimerkkiä Agenda 2030:n toteuttamisessa.** Nyt Suomi on ensimmäisten joukossa tehnyt oman suunnitelman ja on luomassa kansallisia rakenteita Agenda 2030:n toimeenpanoon. **Suunnitelma on hyvä pohja työlle kestävän kehityksen tavoitteiden toteuttamiseksi, mutta vaatii perusteellista toimeenpanoa – ja myös kehitettävää on.**

Olisi toivottavaa, että toimeenpanosuunnitelma keskittyisi myös uusiin avauksiin, jo tämän hallituksen toimikauden alussa sovittujen tavoitteiden ja ohjelmien lisäksi. Ongelmakohdat, joihin Suomen tulee puuttua on selonteossa kohtuullisen hyvin tunnistettu, mutta johtopäätöksiin ja toimenpide-esityksiin tarvitaan laajapohjaisesti sovittuja ratkaisuja yli hallituskausien jatkuvan toimeenpanon tueksi.

Selonteossa esitellyt seurannan, arvioinnin ja toimeenpanon rakenteet mahdollistavat monin puolin tulevaisuudessa laajan osallistumisen toteutukseen sekä toimeenpanosta käytävään kriittiseenkin keskusteluun. On hienoa, että kestävä kehitys aiotaan mm. sisällyttää hallituksen vuosikertomukseen, järjestää aihetta koskeva kansallinen keskustelu vuosittain sekä toteuttaa ulkoinen arviointi edistymisestä. Kansalaisyhteiskunnalla on keskeinen rooli Agenda 2030:n toimeenpanossa, sen seurannassa ja agendasta viestimisessä, ja kansalaisjärjestöjen osallistumismahdollisuuksista ja myös toimintaedellytyksistä on kiristyvässä tilanteessa pidettävä huolta. Tietoisuus tavoitteista on keskeinen osa myös toteutusta, ja siinä tarvitaan kestävän kehityksen käsittelyä koulutuksessa ja globaalikasvatusta. Osana tätä työtä olemme mm. koonneet Agenda 2030:ä käsittelevään Kestävää päätöksentekoa –mobiilikurssiimme tietoa ja esimerkkejä kestävää kehitystä tukevista paikallisista toimista.

Keskeistä Agenda 2030:n toteuttamisessa on politiikkajohdonmukaisuus. Myös selonteossa todetaan, että kansalliset toimemme vaikuttavat koko maailmassa. Suomessa kansallisilta tai kunnallisiltakin äkkiseltään vaikuttavat päätökset vaikuttavat vahvasti kansainväliseen kehitykseen – ilmastonmuutoksen torjunta, yritysvastuuperiaatteet, hankinnat ja veroratkaisut ovat vain muutama esimerkki toimista, joissa usein tehdään yhtäällä hyvää ja toisaalla toimitaan päinvastoin. Samojen tavoitteiden tulisi ohjata päätöksentekoa kaikilla tasoilla. **Johdonmukaisuuden varmistamisessa keskeistä on, että Agenda 2030 huomioidaan budjetoinnissa ja lainvalmistelussa vahvemmin.** Hyvä alku tässä olisi se, että Agenda 2030 otetaan jo nyt budjettikeskustelujen lähtökohdaksi. **Selvää on, että jos resurssit eivät ohjaudu agendan linjojen mukaisesti, toimeenpanosuunnitelma ei voi toteutua.**

Kestävä kehitys on pitkällä aikavälillä rauhan edellytys ja siksi sen on oltava myös Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan keskiössä, ja etenkin rauhaa ja oikeudenmukaisuutta käsittelevän tavoitteen 16 edistämisessä. Selonteosta tämä näkökulma uhkasi jäädä aluksi kokonaan pois, mutta lisättiin lähinnä

Suomen YK-liitto
Finlands FN-förbund
UN Association of Finland

Siltasaarenkatu 4, 7. krs
Fi-00530 Helsinki
+358 44 781 03 00

ykliitto.fi
globalis.fi
yk.fi

mainintana kommenttikierroksen jälkeen**.** Kriisien eskaloitumisen ja pitkittymisen ennaltaehkäisy on myös meidän etumme verkottuneessa maailmassa.

Kehitysyhteistyön rajut leikkaukset vievät pohjaa myös kestävän kehityksen tavoitteiden toteuttamiselta ja rauhan edistämiseltä. Leikkausten myötä myös Suomen rahoitus YK-järjestöille putosi viime vuonna jopa 70 prosenttia vuoden 2015 tasosta. Agenda 2030:n laaja-alaisten ja kokonaisvaltaisten tavoitteiden edistämisessä olisi tärkeää, että Suomen monenkeskisen yhteistyön rahoitus on pitkäjänteistä, avointa ja läpinäkyvää. Myös avoimuus on heikentynyt viime vuosina, kun YK-järjestöjen rahoitus on jätetty erittelemättä budjettikirjasta.

Leikkausten ohella **laaja-alaisten ja universaalien kestävän kehityksen tavoitteiden toteuttamisen kannalta on kielteistä, että myös YK-järjestöjen rahoituksessa on siirrytty yhä enemmän joko maittain tai teemoittain korvamerkittyyn rahoitukseen perusrahoituksen sijasta**. Tämä kaventaa järjestöjen mahdollisuuksia vastata nopeastikin muuttuviin tarpeisiin ja tekee työstä huomattavasti haavoittuvampaa yksittäisen rahoittajan politiikkamuutoksille.

Tällainen tarkempi valikointi ja korvamerkitseminen ei ole omiaan edistämään Agenda 2030:n kokonaisvaltaista toteutumista. **Sekä kotimaan että kansainvälisten toimien osalta on ymmärrettävä, että näin laajaa agendaa ei voida toteuttaa rajaamalla yksittäisiä toimeenpainon painopisteitä tai kohderyhmiä.** Kestävä kehitys on otettava huomioon kaikessa politiikanteossa ja käytännön toimissa. Hallitus voi toki konkretisoida toimenpiteitä keskittymällä rajatumpiin toimenpidealueisiin, mutta silti tarvitaan agendan edistämiseksi laaja-alaista visiota ja toimintatapojen syvällistä muutosta. Tässä **tarvitaan kokonaisvaltaisesti Agenda 2030:n edistämiseksi toimivia kansainvälisiä tahoja, kuten YK ja sen järjestöt, joiden kautta tätä työtä tehdään yhdessä sovituilla tavoilla.**

Kuten YK:n kehitysjärjestö UNDP:n tuoreessa inhimillisen kehityksen raportissa todetaan: maailmassa köyhyys on vähentynyt, mutta eriarvoisuus on kasvussa – tulojen ja varallisuuden epätasainen jakautuminen on merkittävä este kehitykselle. Raportti korostaa, että jotta kestävä kehitys koskettaisi kaikkia, pitää huomio kiinnittää entistä selkeämmin ryhmiin, jotka jäävät helposti marginaaliin. **Kansainvälisen ja kansallisen kehityksen huomioon ottaen pitäisi Agenda 2030:n kantavan periaatteen – ketään ei jätetä jälkeen** (”leave no-one behind”) – **näkyä hallituksen toimeenpanosuunnitelmassa ja kaikessa politiikassa vahvemmin**. Selonteossa tätä koskien esimerkiksi eriarvoistuminen, kehitysrahoitus, pakolaiset ja alkuperäiskansat jäävät vähälle tai olemattomalle huomiolle. Suunnitelmassa luvataan, että toimeenpanossa ja raportoinnissa tunnistetaan kaikkia toimenpiteitä koskien ne ryhmät, jotka ovat vaarassa jäädä jälkeen – esimerkkinä alkuperäiskansat ja vammaiset ihmiset. Itse toimissa tämä ei korostu ja toimeenpanossa on varmistettava, että näiden ryhmien tunnistaminen toteutuu ja se tulee näkymään.

Nyt myös Arktisen neuvoston puheenjohtajuuskaudella Suomella on erinomainen mahdollisuus nostaa muun muassa alkuperäiskansojen oikeudet ja kestävä kehitys yhä vahvemmin esiin alueella. Arktisen alueen taloudellisen potentiaalin hyödyntämisen on lähdettävä kestävän kehityksen ja ihmisoikeuksien lähtökohdista ja toteutuksen tapahduttava kansainvälisten yritysvastuuperiaatteiden mukaisesti.

Myös kotimainen ilmapiiri on otettava huomioon osana kestävää kehitystä, muun muassa turvapaikanhakijoita koskevassa keskustelussa esiin noussut rasismi on äärimmäisen hälyttävää ja vaarantaa myös turvallisuuskehitystä. Turvapaikanhakijat ja siirtolaiset ovat kasvavana ryhmänä vaarassa marginalisoitua niin kotimaassa kuin kansainvälisesti. Pakolaisten oikeuksien heikennykset, vaarallisiin maihin palauttaminen ja perheenyhdistämisen rajoittaminen, ovat huolestuttavia kehityskulkuja, jotka tekevät ihmisoikeuspolitiikastamme epäjohdonmukaista. **Kansainvälisten sopimusten noudattamiseen ja ihmisoikeusjärjestelmän kunnioittamiseen tulisi juuri tässä ilmapiirissä keskittää erityistä huomiota, sillä ilman niitä emme voi saavuttaa Agenda 2030:n tavoitteita.**